

Xalq qəzeti

Nö 78 (30772) 20 aprel 2025-ci il, bazar

Xalqın qəzeti!

Gündəlik ictimai-siyasi qəzet

1919-cu ildən çıxır

Təsisçi: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsi və qəzeti redaksiya heyəti

Qarabağın dirçəlişi ugurla davam edir

Bərpa-quruculuq işlərinə I rübdə 830 milyon manat xərclənib

Səhifə 7

Azərbaycan-İran əməkdaşlığı ölkələrimizin maraqlarına əsaslanır

Son dövrlərdə Azərbaycan və İranın yüksək səviyyəli nümayəndə heyətlərinin qarşılıqlı safərləri intensiv xarakter alıb və bu, ölkələrimiz arasında qonşuluq və dostluq münasibətlərinin möhkəmlənməsinə, eləcə də ikitərəflə əməkdaşlığın daha da inkişaf etdirilməsinə əlverişli imkan yaradıb.

Azərbaycan-İran İqtisadi Əməkdaşlıq üzrə Hökumətərəsarı Birgə Komissiyanın vaxtaşırı iclaslar keçirməsi və bu toplantılarında iqtisadi-ticari, energetik, nəqliyyat və digər sahələrdə əməkdaşlığın inkişafı məqsədilə zəruri layihələrin müzakirəsi də iki qonşu ölkə arasında mövcud sosial-iqtisadi əməkdaşlığı möhkəmləndirir, əlaqələri genişləndirir.

Hər iki ölkənin prezidentinin verdiyi təpsiriga uyğun olaraq ticarət əlaqələrinin daha da möhkəmləndirilməsi istiqamətində mövcud potensialın maksimum dərcədə reallaşdırılması üçün hökumətlər səviyyəsində birgə səyərlər də xüsusən önmə verilib. İnvestisiya sahəsində əməkdaşlığın inkişafı də daim diqqətdə saxlanılır, Azərbaycanın sənaye, kənd təsərrüfatı, nəqliyyat, tikinti, ticarət və idarəetmə sahələrində fəaliyyət göstərən İran investisiyaları kommersiya qurumlarının əhatə dairəsi getdiyə genişlənib.

Ekspertlər tərəfindən nəqliyyat sahəsi ikitərəflə əməkdaşlığın əsas istiqamətlərindən biri kimi yüksək dəyərləndirilir. Bu zaman 2024-cü ildə Azərbaycan ilə İran arasında ikitərəflə yükdaşımaların həcmi 20 faiz, tranzit daşıma məbləğləri isə 23 faizdən çox artması faktına əsaslanıb.

Yeri gölmüşkən, nəqliyyat sahəsində prezidentlər səviyyəsində oldu edilən razılaşmalar hər iki hökumət üçün yol xəritəsi kimi yüksək dəyərləndirilir və bu yol xəritəsi kontekstində bir sira qarşılıqlı faydalı layihələrin icra olunmasına, digər əhəmiyyətli layihələr üzrə isə səmərəli işbirliyinin davam etməsinə başlanılıb.

Katrıldaq ki, hər layihələr hər iki ölkənin nəqliyyat əlaqələrinin genişlənməsi ilə yanaşı, regionun, xüsusiələ, nəqliyyat və logistika imkanlarının artmasına hesablanıb. Bunların sırasında Şimal-Cənub Nəqliyyat Dəhlizinin təşviqi, o cümlədən Astara yük terminalının tikintisi və Astaraçay çayı üzərində inşa edilən yeni avtomobil və piyada körpüsü Azərbaycan-İran arasında iqtisadi əməkdaşlığın dəha da möhkəmlənməsinə səbəb olub.

(ardı 3-cü səhifədə)

Qarabağ avantürasının 50 min dramlıq dramatizmi

Yaxud Samvelin "prezidentliyi" və çörək əvəzinə, minnət

tapşırılmayan cəmdəkdir. Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyan və komandası bu xəbəri cəmiyyətə çox ehtiyatla çatdırır ki, ürəyi dayanın olmasın. Ona görə erməni iqtidarı müxtəlif xırda tədbirlər gerçəkləşdirir. Bu günlərdə isə Nikolun rəhbərlik etdiyi hökumət Qarabağ ermənilərinə hər ay ödədiyi 50 min dramı kəsib. Əslində, S.Şahramanyanın sual atışına tutulması və onun cavab verərkən, Yusif Sərrac sayığı minnət qoyması bundan qaynaqlanır.

Diqqət yetirək, Samvel bir yandan deyir ki, guya, Azərbaycan tərəfi ilə dinc əhalinin bölgədən çıxarılması üçün müzakirə aparıb və bu məqsədə 10 ay bağlı qalmış Hökəri körpüsinin açılmasına nail olub. Digər tərəfdən isə o, ölkəmizin Qarabağ ermənilərini bölgədən zorla çıxardığını iddia edib. Adəmin iki fikri üst-üstə düşmür. Orta elementar sual çıxır: Azərbaycan zorakılıq etmək istəsə, təsərrüfatı, ya başqa hansısa separatçı ölkəmizini qarşısına kəsa bilərdim? Əlbəttə ki, yox. İkinci, bu, necə zorakılıdır ki, Azərbaycan polisi Qarabağı tərk edən siravi ermənilər yardım paylayır? Nə isə deyəsan, Samvelin tipik erməni xəstəliyinin daşıyıcılarından biri olduğunu və bu səbəbdən hər cür sərsəmələməsinin mümkünüyünü unutduq.

(ardı 3-cü səhifədə)

Hay diplomatiyasında "natamamlıq" sindromu

İravan istəbləşmentində üzdə olan siyasi fiqurların şəxsiyyətin haşalanması, ikilənməsi prosesində əziyyət çəkdikləri göz qabağındadır.

Bu komanda bir tərəfdən deyir ki, o, Azərbaycanla sülh sazişi imzalamağa və ATƏT-in Minsk qrupunu ləğv etməyə hazırlırdı, amma o biri yandan psevdomührəbə xofundan qurtula bilmədiyi imitasiya etməklə möşğuldur.

(ardı 4-cü səhifədə)

Avropanın Ukrayna canfəşanlığı

Səhifə 11

Məhbus senator Menendesin arvadı Arslanyan da müttəhim kursusunda

Səhifə 7

“Azərbaycan Dövlət Su Ehtiyatları Agentliyinin fəaliyyətinin təmin edilməsi ilə bağlı bir sıra tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 17 noyabr tarixli 2356 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi barədə

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmani

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alıram:

“Azərbaycan Dövlət Su Ehtiyatları Agentliyinin fəaliyyətinin təmin edilməsi ilə bağlı bir sıra tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 17

novabr tarixli 2356 nömrəli Fərmanın (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2023, № 11, maddə 1510 (Cild I); 2024, № 7, maddə 821; № 9, maddə 1005, № 11, maddə 1205; Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2025-ci il 20 fevral tarixli 337 nömrəli Fərmani) 4-cü hissəsində “146” rəqəm-

ləri “164” rəqəmləri ilə, “51” rəqəmləri “57” rəqəmləri ilə və “95” rəqəmləri “107” rəqəmləri ilə əvəz edilsin.

**İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
Bakı şəhəri, 19 aprel 2025-ci il**

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı

№ 110

“Elektrik enerjisi və su təchizatı sahalarında idarəetmənin təkmilləşdirilməsi və bununla əlaqədar bəzi məsələlərin tənzimlənməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2024-cü il 23 noyabr tarixli 235 nömrəli Fərmanın icrası məqsədi Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin bəzi qərarlarında dəyişiklik edilməsi barədə

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, “Elektrik enerjisi və su təchizatı sahalarında idarəetmənin təkmilləşdirilməsi və bununla əlaqədar bəzi məsələlərin tənzimlənməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2024-cü il 23 noyabr tarixli 235 nömrəli Fərmanın 1.4-cü bəndinin icrasını təmin etmək məqsədi Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin qərara alıra:

1. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2014-cü il 17 iyul tarixli 262 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2014, № 7, maddə 950 (Cild I); 2024, № 2, maddə 229, № 3, maddə 336, № 9, maddə 1048) ilə təsdiq edilmiş “Su-dan istifadə Qaydaları”nda aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1.1. Qaydalarla 1 nömrəli olavə - “Su təc-

hizatı və tullantı sularının axıdlıması idarətərinə dair əhali qrupuna aid olan fiziki şəxslərlə bağlanan Müqavilə”nın preambulasına və 4.1-ci bəndində “Mingəçevir” sözündən sonra, “Naxçıvan” sözü əlavə edilsin;

1.2. Qaydalarla 2 nömrəli olavə - “Su təc-hizatı və tullantı sularının axıdlıması idarətərinə dair hüquqi şəxslərlə və hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğül olan fiziki şəxslərlə bağlanan Müqavilə”nın preambulasına və 4.1.12-ci yarıməndən sonra, “Mingəçevir” sözündən sonra, “Naxçıvan” sözü əlavə edilsin.

2. “Şəhər mühəndisliyi maskunlaşma yerlərində faktiki yaşayan macburı köçkünlərin və onlara bərabər tutulan şəxslərin istifadə etdi-kən elektrik enerjisi üzrə limitlərin müəyyən edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2017-ci il 17 fevral tarixli 55 nömrəli Qərarma (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2017, № 2, maddə 308 (Cild I); 2024, № 2, maddə 229) əlavələr - “Forma 1” və “Forma 2”yə “Mingəçevir” sözündən sonra, “Naxçıvan” sözü əlavə edilsin.

3. “Azərbaycan Dövlət Su Ehtiyatları Agentliyinin tabeliyindəki publik hüquqi şəxslərin fəaliyyətinin təmin edilməsi haqqın-

da” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2024-cü il 26 aprel tarixli 232 nömrəli Qərarda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2024, № 4, maddə 483) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

3.1. həmin Qərarda təsdiq edilmiş “Regional Su Məliorasiya Xidməti” publik hüquqi şəxsin Nizamnaməsi”nın 1.1-ci bəndində “Mingəçevir” sözündən sonra, “Naxçıvan” sözü əlavə edilsin;

3.2. həmin Qərarda təsdiq edilmiş “İri Şəhərlər Birliyi. Su Təchizatı Xidməti” publik hüquqi şəxsin Nizamnaməsi”nın 1.1-ci bəndində “Mingəçevir” sözündən sonra, “Naxçıvan” sözü əlavə edilsin.

4. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2024-cü il 1 avqust tarixli 372 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2024, № 8, maddə 988) ilə təsdiq edilmiş “Təbii inhişar subyektlərinin Siyahısının 34-cü və 35-ci hissələrinin “Fəaliyyət göstərdiyi arazi” sənədindən “Mingəçevir” sözündən sonra, “Naxçıvan” sözü əlavə edilsin.

5. “Şəhər mühəndisliyi maskunlaşma yerlərində faktiki yaşayan macburı köçkünlərin və onlara bərabər tutulan şəxslərin istifadə etdi-kən elektrik enerjisi üzrə limitlərin müəyyən edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2019-cu il 12 mart tarixli 87 nömrəli Qərarda təsdiq edilmiş “Su-dan istifadə Qaydaları”nda aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

6. “Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2024-cü il 17 iyul tarixli 262 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2024, № 7, maddə 950 (Cild I); 2024, № 2, maddə 229, № 3, maddə 336, № 9, maddə 1048) ilə təsdiq edilmiş “Su-dan istifadə Qaydaları”nda aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı

№ 111

“Azərbaycan Respublikası Strateji Objevtlərin Mühafizəsi Dövlət Agentliyinin hərbi qulluqçularının hərbi geyim forması ilə təmin edilməsi normaları”nın təsdiq edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, “Azərbaycan Respublikası Strateji Objevtlərin Mühafizəsi Dövlət Agentliyinin hərbi qulluqçularının hərbi geyim forması ilə təmin edilməsi normaları”nın təsdiq edilməsi haqqında

yim forması və fərqləndirmə nişanları haqqında Əsasnamə”nın və “Azərbaycan Respublikası Strateji Objevtlərin Mühafizəsi Dövlət Agentliyinin hərbi qulluqçularının hərbi geyim forması və fərqləndirmə nişanlarının təsvirləri”nın təsdiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2024-cü il 22 oktyabr tarixli 215 nömrəli Fərmanın 3.1-ci bəndinin icrasını təmin etmək məqsədi Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin qərara alıra:

1. “Penitensiar müəssisələrdə cəza çəkmədən azad edilmiş şəxslərin sosial adaptasiyası mərkəzlərinin yaradılması haqqında Əsasnamə”nın təsdiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2008-ci il 13 iyun tarixli 138 nömrəli və “Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirləyinin tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyinin nəzdində Penitensiar müəssisələrdə cəza çəkmədən azad edilmiş şəxslər üçün Sosial Adaptasiya Mərkəzinin strukturunun təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2008-ci il 13 iyun tarixli 138 nömrəli (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2008, № 6, maddə 590 (Cild I); 2024, № 2, maddə 209) Qərarı ləğv edilsin.

2. “Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirləyinin ta-

neti qərara alıra:

“Azərbaycan Respublikası Strateji Objevtlərin Mühafizəsi Dövlət Agentliyinin hərbi qulluqçularının hərbi geyim forması ilə təmin edilməsi normaları” təsdiq edilsin (əlavə olunur).

**Əli ƏSƏDOV,
Azərbaycan Respublikasının Baş naziri**

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı

№ 112

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin “Penitensiar müəssisələrdə cəza çəkmədən azad edilmiş şəxslərin sosial adaptasiyası mərkəzlərinin yaradılması haqqında Əsasnamə”nın təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2013-cü il 15 yanvar tarixli 5 nömrəli Qərarda təyidişlik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin qərara alıra:

1. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2013-cü il 15 yanvar tarixli 5 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2013, № 1, maddə 66 (Cild I); 2024, № 1, maddələr 96, 110) ilə təsdiq edilmiş “Uşaq hüquqlarının həyata keçirilməsinə dair elektron məlumat bankının (bundan sonra Məlumat bankı) formalşdırılması”;

2.1. Uşaq hüquqlarının həyata keçirilməsinə dair elektron məlumat bankının (bundan sonra Məlumat bankı) formalşdırılması doqquz ay müddətinədək təmin etsin;

2.2. Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkıfəs və Nəqliyyat Nazirliyi ilə birləşdə Məlumat bankının “Dövlət informasiya ehtiyatlarının, sistemlərinin və elektron xidmətlərinin vəhdi reyestri”na daxil edilməsini, həmçinin fərdi məlumatların informasiya ehtiyatlarının və sistemlərinin dövlət reyestrinə dəyişiyata alınmasını təmin etsin;

3. Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkıfəs və Nəqliyyat Nazirliyi:

3.1. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 3 iyun tarixli 718 nömrəli Fərmani ilə təsdiq edilmiş “Hökumət buludu” (G-cloud) Konsepsiyasına uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının Aile, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi ilə birlikdə Məlumat bankının, o cümlədən Məlumat bankında toplanan məlumatların (sonadələrin) ehtiyat nüsxələrinin “Hökumət

buludunda” yerləşdirilməsinə təmin etsin;

3.2. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 12 sentyabr tarixli 263 nömrəli Fərmani ilə təsdiq edilmiş “Dövlət informasiya ehtiyatlarının, sistemlərinin formalşdırılması, aparılması, integrasiyası və arxivləşdirilməsi Qaydaları”na uyğun olaraq, Məlumat bankının adiyyatı dövlət informasiya ehtiyatları və sistemləri ilə əlaqələndirilməsini Elektron Hökumət İnformasiya Sistemi vəsaiti təmin etsin;

4. Azərbaycan Respublikasının Xüsusi Rabitə və İnformasiya Təhlükəsizliyi Dövlət Xidməti:

4.1. Məlumat bankı mühafizə olunan telekommunikasiya kanalları ilə təmin etsin;

4.2. Məlumat bankının təhlükəsizlik meyarları üzrə monitorinqini və ildə bir dəfədən olmayaqaraq təhlükəsizlik üzrə auditini həyata keçirsin.

**Əli ƏSƏDOV,
Azərbaycan Respublikasının Baş naziri**

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı

№ 113

“Uşaq hüquqlarının həyata keçirilməsinə dair elektron məlumat bankının (bundan sonra Məlumat bankı) formalşdırılması”;

2. Azərbaycan Respublikasının Aile, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi:

Qeyd: Qərara edilmiş əlavələrin tam mətni ilə nk.gov.az və xalqqazeti.az saytlarında tanış ola bilərsiniz.

Yardımlıda zəlzələ

Aprelin 19-da Yardımlı rayonunda zəlzələ olub. Bu barədə Respublika Seismoloji Xidmət Mərkəzi məlumat verib.

Bildirilib ki, saat 16:00-da qeydə alınan yeraltı təkanlarının maqnitudası 3,3-sə bərabər olub. Zəlzələ ciddi hiss olunmayıb.

Qaxda Qərbi Azərbaycana Qayıdış hərəkatına dəstək

Qərbi Azərbaycan İcması və Qax Rayon İcra Hakimiyyətinin birgə təşkilatçılığı ilə dünən Qax şəhərində “Qərbi Azərbaycana qayıdış tarixi zərurətdir” mövzusunda elmi-praktik konfrans keçirilib.

Məclisində son 2 əsrədə erməni millətçilərinin və onların havadarlarının azərbaycanlılarla qarşı məqsədönlü şəkildə höyətə keçirdikləri soyqırımı, etnik təmizləmə və deportasiya siyaseti noticəsində xalqımızın ağır məşqətlərlər üzərləndirilməsi, soydaşlarımızın insan hüquqlarının kütləvi şəkildə pozulması, onları Qərbi Azərbaycana qayıdışının hüquqi-təşkilati məsələləri diqqət mərkəzində olub.

Qax Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Musa Şəkiyev konfransın Qərbi Azərbaycan həqiqətlərinin töbüklündə mühüm

Məlahət İbrahimqızı, Tənzilə Rüstəmxanlı, Qaya Məmmədov Qərbi Azərbaycan İcması idarəheyətinin üzvü Mahirə Hüseynova, İcmanın Qadınları Şurasının sədrinin müavini Telli Əliyeva, İcmanın Qax nümayəndəsi Hasan Tarverdiyev Qərbi Azərbaycana qayıdış hərəkatına regionlarda dəstək qazandırılmasının önemindən, onların dədə-babə yurdlarında dönməsinin beynəlx

Azərbaycan–İran əməkdaşlığı ölkələrimizin maraqlarına əsaslanır

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Şərqi – Qərb dəhlizinin inkişaf etdiriləsinin, o cümlədən İran ərazisindən keçməklə Naxçıvanlı on qisa əlaqəni gerçekleştirdək Ağbənd – Kələlə avtomobil və demir yolu bağlantısının yaradılmasını və Siyahrud – Ordubad avtomobil körpüleriñin inşasını nəzərdə tutan Şərqi Zəngəzur – Naxçıvan nəqliyyat infrastrukturunu, eləcə də müvafiq sərhəd – gəmrük infrastrukturun tikintisi kimi ənəmlı layihələr də Azərbaycan–İran iqtisadi əməkdaşlığının sürətlə genişlənməsini şərtləndirir.

Bu günlərdə Baş nazirin müavini, Azərbaycan ilə İran arasında iqtisadi, ticaret və humanitar sahələrdə əməkdaşlıq üzrə Dövlət Komissiyasının ölkəmiz tərəfindən həmsədri Şahin Mustafayevin və respublikamızda səfərdə olan İran İslam Respublikasının yol və şəhərsalma naziri, Komissiyanın İran tərəfindən həmsədri Fərzanə Sadeqin başçılıq etdiyi nümayənda heyətləri, İran ərazisi vəsaitlisi Azərbaycanlı Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonu ilə Naxçıvan Muxtar Respublikasını birləşdirək, Zəngilan rayonunun yaxınlığında Araz çayı üzərində tikintisi davam edən Ağbənd-Kələlə avtomobil yolu körəpusuna baxış keçiriblər.

Baxış zamanı həmsədrlərə körpünün və avtomagistraldan körpüyə bağlanacaq köməkçi yolu texniki parametrləri, bura da yaradılması planlaşdırılan sərhəd-gömrük infrastruktur, eyni zamanda, tikilimiş nəzərdən keçirilen yenidən mövəmir yolu körpüsünün layihələri barədə məlumat verilib. Qeyd olunub ki, Ağbənd avtomobil körəpusünün və ona bitişik köməkçi yolu tikintisinin bu ilin sonuna dek tamamlanması planlaşdırılır. Bu layihə regionun strateji nəqliyyat infrastrukturunun mühüm hissəsinə təşkil etməklə, bir sıra əhəmiyyətli funksiyaları yerinə yetirəcək.

Tikinti işləri başa çatdıqdan sonra yeni yol marşrutu Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonuna Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə birləşdirən on qisa və əmərləri nəqliyyat bağlantısını təmin edəcək, Çin–Mərkəzi Asiya–Azərbaycan–İran–Türkiyə xəttini əhatə edən Şərqi–Qərb nəqliyyat dəhlizinin əsas komponentlərindən biri olacaq. Eyni zamanda, Şimal–Cənub nəqliyyat dəhlizinin Azərbaycan ərazisindən keçən hissəsinin funksional imkanlarını genişləndirəcək, Körək ilə Qara dənizi birləşdirən,

həm relyef, həm də iqlim baxımından ən olverişli avtomobil yolu kimi çıxış edəcək.

Layihələrin reallaşması ikitirəfli və regional nəqliyyat-tranzit əlaqələrinin, yüksəkdaşımaların artırılmasına, logistik imkanların genişlənməsinə və ümumilikdə geniş kommunikasiya bağlantularının yaradılmasına şərait yaradacaqdır.

Nümayəndə heyəti, həmçinin Azərbaycan ərazisində tikintisi sürətlə davam edən, strateji əhəmiyyətə malik Horadiz–Ağbənd dəmir yolu xətti ilə də ayani tanış olublar. Bu dəmir yolu xətti regionun əsas nəqliyyat xətlərindən biri olmaqla yanaşı, həm müxtəlif nəqliyyat kommunikasiyalarının şəxsləndirilmesi, həm də beynəlxalq yüzdəmdən səmərəli təşkil üçün yeni imkanlar yaradacaqdır.

Qeyd edək ki, ekspertlərin fikrincə, Ağbənd–Cəbrayıl–Ağdam–Yevlax–Gürçüstan avtomobil marşrutunun və bununla yanaşı, Ağbənd–Laçın–Kəlbəcər–Gəncə–Gürcüstan marşrutunun da göləçəkdə istifadəyə verilməsi hər iki ölkənin yerləşdiyi coğrafiyada yüksək və sərnişin daşımaları haemina müsbət təsir göstərəcək, regionun inkişafına yeni imkanlar açacaq. Eyni za-

manda, bu marşrutlar Fars körfəzini Qara donuzla birləşdirən ən olverişli marşrutlardan birindən keçiriləcək.

Azərbaycan – İran iqtisadi əməkdaşlığında enerji layihələrinin sürətlə gerçəkləşməsi da ənəmlə rol oynayır. Məsələn, Araz çayı üzərindəki "Xudafərin" və "Qız qalası" hidroqoşqaqları, eləcə də su elektrik stansiyaları, eyni zamanda, Ordubad və Marazad su elektrik stansiyaları ilə bağlı Azərbaycan – İran əməkdaşlığı böyük əhəmiyyətə malikdir. Ümumiyyətə, hər iki ölkə üçün böyük əhəmiyyətə daşıyan bu infrastruktur layihələri bölgədə inkişafə və tərəqqiyə xidmət edir.

Elektrik enerjisi sahəsində əməkdaşlıq istiqamətindən qarşılıqlı fəaliyyət daim diqqət çəkir. Bu fikrin bariz ifadəsi olaraq qeyd edək ki, hazırda Azərbaycan ilə İran arasında ümumi örtümcü güclü 860 MW olan 5 nöqtədə elektrik təhlükəsizliyinin reallaşdırılmasına xidmət etməklə yanaşı, ölkələrin arasındakı elektroenergetika sahəsində əməkdaşlığın möhkəmlənməsinə də böyük töhfələr verəcəyinə əminliklə yanaşılır.

Azərbaycan və İran arasında iqtisadi əlaqələrin inkişafını şərtləndirən bəzi məqsəmlər və müvafiq göstəriciləri da diqqətə çatdırmaq istirdik:

- hər iki ölkə özünün geosiyasi mövqeyi və iqtisadi maraqları baxımından bir-biri ilə iqtisadi-ticari əməkdaşlıqla maraqlıdır. Bu iqtisadi maraqlar əsasən neft və qaz, kənd təsərrüfatı, nəqliyyat və ticarət sahələrdən inkişaf edir;
- 1992-ci ildə etibarən Azərbaycan ilə İran arasında iqtisadi, ticarət və humanitar sahələrdə əməkdaşlıq üzrə Dövlətlərərası Müşərək Komissiya fəaliyyət göstərir;
- 2024-cü ildə Azərbaycan ilə İran arasında ticarət dövriyyəsi 647 milyon dollar (2023-cü ildə müqayisədə dövriyyə 33 faiz artub) olub;
- İran respublikamız qum, kvars, gips, sement klinkeri, kərpic, metal konstruksi-

yalar, sürtgül yağıları və s. ixrac edir. Azərbaycan sabun, yuyucu vasitələr, etilen-proplen, polimer məhsulları və ayaqqabıların bir hissəsini İrandan alır. Ölkəmizə isə qara metaldan hazırlanmış soba və cihazların idxləmə İran liderlik edir. İrandan az da olsa, kondisioner, paltaryuan maşın, transformator, mebel də götərilir;

– Azərbaycan isə İrana əsas ixrac mələri – polad yarımfabrikatlar, tibbi qaz, yeyinti soyəsəsinin qalıqları, elektrik enerjisi, texniki məqsədlər üçün bitkilər, qara metallardan digər məmələtlər, ipşik, plastik kütülər və onlardan məmələtlər ixrac edir;

– ticari-iqtisadi əməkdaşlığın inkişafına böyük diqqət yetirilməsinin nəticəsidir, ki onun ölkə arasında qarşılıqlı ticarət dövriyyəsi həcmi ötən il 32 faizdən çox artub. Bu dövrdə İran Azərbaycan iqtisadiyyatına 371 milyon dollardan çox investisiyati yarib;

– Bərada onu da qeyd edək ki, indiyədək Azərbaycan Respublikası ilə İran İslam Respublikası arasında iqtisadi sahədə 30-a yaxın sonad imzalanıb. Investisiyaların qarşılıqlı təşviqi və qorunması, ticarət, enerji, nəqliyyat, turizm, gəmrük məsələlərində əməkdaşlıq, gəlirlər və əmlaka görə vergilər münasibətdə ikiqat vergitututmanın aradan qaldırılması, iqtisadiyyat və ticarət üzrə şəhətli əməkdaşlıq üzrə sazişlərin qəbul edilməsi bunun parlaq ifadəsidir.

Sənədlər əsasən, investisiya qoyuluşu və maliyələşdirme sahələrdən höyətə keçiriləcək layihələr üzrə əməkdaşlığı, elmi və texniki sahələrdə əldə edilən uğurlardan istifadə, digər ticarət sahələrində biri-birinə yardım göstərilməsi, iki ölkənin şirkətlərinin və iqtisadi qurumlarının filial və nümayəndəliklərinin açılışı və fəaliyyətin dəstəklənməsi kimi məsəllələri əhatə edir.

– 1992-ci ildə etibarən Azərbaycan ilə İran arasında iqtisadi, ticarət və humanitar sahələrdə əməkdaşlıq üzrə Dövlətlərərası Müşərək Komissiya fəaliyyət göstərir;

– 2024-cü ildə Azərbaycan ilə İran arasında ticarət dövriyyəsi 647 milyon dollar (2023-cü ildə müqayisədə dövriyyə 33 faiz artub) olub;

– İran respublikamız qum, kvars, gips, sement klinkeri, kərpic, metal konstruksi-

V. BAYRAMOV
XQ

Qarabağ avantürasının 50 min dramlıq dramatizmi

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Ancaq Yusif Sərrac sərəsən Şahramanyanın fərqli olaraq müsbət obrazdır. İkincinən ac “artsaxlılar” öündən dedikləri isə heç də pozitiv qiymətləndirilə bilməz. Samvel bildirib ki, bəs “Artsax konstitusiyasına” görə, hər kən “Milli yığıncağı” müraciət edərək qeydiyyatdan keçib özünü “prezidentliyə” namizəd əralı sürətli. Yəni, taxminən belə: Deyirsiniz ki, bacarmırsız, gedin, öz yerinə bacaran birini tapın. Ancaq Şahramanyanın bu fikri söyleməzdən öncə başqa mətləblərə baş vurub. Məsələn, deyib ki, Ermenistan hakimiyyətinin qərarlarına təsir etmək imkani yoxdur: “Biz onların diqqətinə xalqın çox ağır durumda yaşadığını və 50 minin (dramın) kəsimləndən sonra insanları küçədə olacaqlarını qətnədir, çoxsaylı görüsələr keçirdik. Fəaliyyətimizi koordinasiya edirik. Ermenistan hakimiyyətinin qərarına təsir göstərə bilmirik. Bunun üçün ictimai təzyiq lazımdır”.

Göründüyü kimi, S.Şahramanyan fikirləri ilə, az qala, Paşinyanın iqtidarına qarşı çıxməq üçün çağrısız səslenidir. Yeri gölmüşən, onun çağışın niyyətini başçı göstəricisi də var. Məsələn, Samvel bildirib ki, “Artsax hakimiyyəti” ATƏT-in Minsk qrupunun buraxılmasına qarşıdır. Yəni, proses etiraz edir. Şahramanyan etiraz sləməti aradı hansı tədbirlərin görülsəyindən söz aşmasa da, ümumən nisəni onun dedikləri, habelə özüne “president” deyən adəmin mövcudluğu rəsmi İrəvan üçün siqnal olmalıdır. Necə bir siqnal? Bu barədə söz açıqlaşır.

Holslik isə bildirik ki, Azərbaycan hakimiyyətinin bütün bəndləri razılıqlılaşdırılmış səhər məqəvilişinin imzalanması üçün Ermenistanın karşısındı ərolı sürdüyü iki şərdən biri ATƏT-in Minsk qrupunun ləğvi. Ölkəmizə bərətərtələrinin buna reaksiya qalmaq Qarabağ mənəqışının rəsmi şəkildə gündəlikdə çıxmamasını təmin etmək istəyir. Nəzərə alsaq ki, mənəqış özündə Ermenistanın ölkəmizə qarşı orası iddiası postulatını rəhbər tuturdu, Minsk qrupu kimi təsisatın mövcudluğu həmین iddianın da davamlılı göstəricisidir. Yəni, iddiaları sıradan çıxmalarıdır.

Qeyd edək ki, Ermenistan uzun müddət Azərbaycanın tələbini görməzdən gəldi. Müəyyən vaxt keçdi, rəsmi İrəvanın

düşünməlidirlər ki, ATƏT-in Minsk qrupunun ləğvi Qarabağ ermənilərinin geri qayğıdı üçün platforma rolu oynaya bilər. Guya, təsisatın humanitar məqsədlər üçün vacibli məsələsinin qaldırıldır, amma heç nə edə bilmədilər. Sonra Paşinyan dedi ki, ATƏT-in Minsk qrupunun ləğvi yalnız şübhə məqəvilişli imzalandıqdan sonra mümkinləndi. Bu gürəldə isə Nikol Paşinyanın barış sazişinin imzalanması ilə paralel şəkildə ləğvi prosedurunu hayata keçirilməsindən söz açıb, onun qalması üçün heç bir səbəb olmadığını vurğulayıb.

“Bu (Minsk qrupu – red.) mənəqışının həlli üçün yaradılmış yeganə platforma “Artsax” shəhəfisini bağlamaq, Minsk qrupunu bağlamaq qərəti Ermenistanın hakimiyyəti tərəfindən elan olunur. Mən Ermenistanın vətəndaşlarından buna reaksiya qoymağın qələbətini, bayanatlar verəməsi Ermenistanı hadsifimizə çevirir. Rəsmi İrəvan mənəqışının qələbətini, onları haradasa yerləşdirir. Daha etməlidir?

Ölbatlı, məqsədimiz heç də Paşinyan hakimiyyətini müdafiə etmək deyil və olə bilməz. Həm də ona görə ki, hər bir toplumun başına gələnlərde, ilk növbədə, onun özü günahkardır. Qarabağ erməniləri də həmçinin. Onları uzun müddət erməni separatizminin ruporu rolunda çıxış ediblər. Yəni, xəstə ideologiyaların hayatı keçməsində bəlli rol oynayırlar. 2023-cü ilədən itibarət 50 min dramın davası döyüd, saxta Yusif Sərracların yaxasından yapıdır, çörək əvəzinə onların minnətini yeyir. Əslində, ortada bir toplum üçün son dərəcə acımacaqlı durum var. Bu da “Artsax” həyətin şivən qoparmağın axırı. Hə, onu da deyək ki, 50 min erməni dramı bizim pulla 217 manat 42 qəpikdir.

Xalqa müraciətindəki bu fikirləri yada salaq: “Bu gün Qarabağda yaşıyan sədə inşanlar üçün yeni tarixi bir şans yaradılb. O şansı əldən verməsinlər. Biz buna hazırlıq və Azərbaycan xalqı bilir, əminim, erməni xalqı da bilir ki, mənim sözüm sözdür. Biz buna təklif edirik və ümidi edirim ki, bizim təklifimiz qəbul olunacaq. Çünkü bu, mənqıb, tarixi ədalət, beynəlxalq hüquq, gələcək bir qəsəbə olacaq. Cənubi bu, mənqıb, tarixi ədalət, beynəlxalq hüquq, gələcək inkişafə əsaslanan və gələcək inkişafə hesablanan təklifidir”.

Bəs Azərbaycanın təklifləri nələrdən ibarət idil? Dövlətimizin başçısı xalqa müraciətində buna da aydınlıq götirmişdi: “Yevlax şəhərindən minnət nümayəndələrinin görüşü əsasında biz öz baxışlarımızı, gələcək bir qəsəbə olacaqımızı onlara çatdıracaq. Onları bütün hüquqları təmin ediləcək – təhsil hüquqları, mədəniyyət hüquqları, din hüquqları, munisipal seçki hüquqları. Yəni, Azərbaycan azad cəmiyyətdir, Azərbaycan coxmillstli, çoxkonfesiyalı dövlətdir. Bu, bizim böyük sərvətiyiz”.

Bəli, böyük sərvətdən imtina yolu tutan Qarabağ erməniləri Prezident İlham Əliyevin iqtisadiyyatında ifadə etdiyi “Qarabağ icmasının nümayəndələrinin görüşü əsasında biz öz baxışlarımızı, gələcək bir qəsəbə olacaqımızı onlara çatdıracaq”.

Sonda bildirik ki, “Aldamış kəvəkib”də Yusif Sərrac hakimiyyət taxtından uzaqlaşdırıldıqdan sonra əhalisi yənidən Şah Abbasın bərabər idarəciliyi ilə üzləşir. Qarabağın erməni əhalisi illər ərzində Azərbaycana tabeçilik dövrünün, yəni obraxlı desək, Yusif Sərrac idarəciliyinin qədrini bilmədi və yekunda acımacaqlı durumla üzləşdi. Bu gün isə həmin əhalisi 50 min dramın davasını döyüd, saxta Yusif Sərracların yaxasından yapıdır, çörək əvəzinə onların minnətini yeyir. Əslində, ortada bir toplum üçün son dərəcə acımacaqlı durum var. Bu da “Artsax” həyətin şivən qoparmağın axırı. Hə, onu da deyək ki, 50 min erməni dramı bizim pulla 217 manat 42 qəpikdir.

Ə.CAHANGIROĞLU
XQ

Qarabağın dirçəlişi uğurla davam edir

Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə “Azərbaycan Respublikasının işgaldən azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıda dair I Dövlət Proqramı” çərçivəsində müasir infrastrukturun qurulması, keçmiş məcburi köçkülərin doğma yurd-yuvalarına qayıdışı və rahat məskunlaşması üçün yeni yaşayış məntəqələrinin inşası sürətlə davam etdirilir.

2024-cü il ərzində 1400-dən artıq ailə Laçın, Cəbrayıl, Füzuli, Şuşa və Xocalı şəhərlərinə, Laçın rayonunun Zabux və Sus kəndlərinə, Xocalı rayonunun Ballıca kəndində köçürülmüş. Başqa sözlə, əhalinin dayanıqlı məskunlaşması və möşğullüğünün gerçəkləşdirilməsi üzrə zəruri işlər gərəlüb, ümumilikdə, 40 min yaxın insanın Qarabağ və Şərqi Zəngazurda yaşayışı və saflıyyəti təmin edilib.

Sin bir ildə işgaldən azad edilən ərazilərdə 6 ümumi təhsil müəssisəsi fəaliyyətə başlayıb, 3 məktəbəqədər təhsil müəssisəsinin fəaliyyəti təmin olunub. Yasayış məntəqələrindən ələctən və keyfiyyətli tibb xidmətləri infrastrukturun qurulması istiqamətində də işlər davam etdirilib. Ərazilərin yüksək gərginlikli elektrik enerjisi ilə təchizatı üçün 739 kilometr 110 kv-luq, 262 kilometr 330 kv-luq uzunluqda elektrik verilişi xələrlə əkilib, 11 ədəd 110

kv-luq, 1 ədəd 330 kv-luq yarımtansiya tikiilib.

Dövlətimizin başçısının imzaladığı sənədcəmlərə əsasında Qarabağ və Şərqi Zəngazur iqtisadi rayonlarında icra olunan layihələrin sayı 44-ə, avtomobil yollarının ümumi uzunluğu isə 3 min 40 kilometrə çatdırılıb. Ətan illor arzində 7 yolu tikintisi yekunlaşdırılıb. Həzirdə tikintisi həyata keçirilən 38 layihənin isə 2025-2026-ci illərdə tamamlanması nəzərdə tutulub.

Azərbaycanın işgaldən azad olunmuş ərazilərdə minatımızla və tikinti quruluşları stürtələrə əsasən, bu ilin birinci rübündə Qarabağ və Şərqi Zəngazurda səhiyyə, mədəniyyət və idman yönümlü sosial təyinatlı layihələrin maliyyələşdirilməsinə 109,7 milyon manat, ərazilərin minaldardan tozlaşdırılması tədbirləri üzrə xərclər isə 20 milyon manat vəsaiti yonəldilib.

Nazirliyin məlumatına əsasən, bu ilin birinci rübündə Qarabağ və Şərqi Zəngazurda səhiyyə, mədəniyyət və idman yönümlü sosial təyinatlı layihələrin maliyyələşdirilməsi üçün qarşıya 109,7 milyon manat, ərazilərin minaldardan tozlaşdırılması tədbirləri üzrə xərclər isə 20 milyon manat vəsaiti yonəldilib.

Nazirliyin məlumatına əsasən, bu ilin birinci rübündə Qarabağ və Şərqi Zəngazurda səhiyyə, mədəniyyət və idman yönümlü sosial təyinatlı layihələrin maliyyələşdirilməsi üçün qarşıya 109,7 milyon manat, ərazilərin minaldardan tozlaşdırılması tədbirləri üzrə xərclər isə 20 milyon manat vəsaiti yonəldilib.

Nazirliyin məlumatına əsasən, bu ilin birinci rübündə Qarabağ və Şərqi Zəngazurda səhiyyə, mədəniyyət və idman yönümlü sosial təyinatlı layihələrin maliyyələşdirilməsi üçün qarşıya 109,7 milyon manat, ərazilərin minaldardan tozlaşdırılması tədbirləri üzrə xərclər isə 20 milyon manat vəsaiti yonəldilib.

I rübdə 500 milyon manat borc ödənilib

Maliyyə Nazirliyinin məlumatına əsasən, Azərbaycanda cari ilin I rübündə dövlət bütçəsi xərclərinin 6 faizi və yaxud 486,7 milyon manat (2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 55,3 faiz az) dövlət borcuna və öhdəliklərinə xidmətlər bağlı xərclər olub.

Rüb ərzində daxili dövlət borcu üzrə 110,4 milyon manat (faiz borcu üzrə), xərici dövlət borcu üzrə 376,3 milyon manat (əsas borc üzrə 235,8 milyon manat, faiz borc üzrə 140,5 milyon manat) ödənilib. Xatırla daq ki, 2025-ci ilin dövlət bütçəsində borc və öhdəliklərə xidmət üçün 2 milyard 399,6 milyon manat vəsait nəzərdə tutulub.

Məlumatda bildirilir ki, hesabat dövründə Azərbaycanın xərici dövlət borcunu səviyyəsi 5 milyard 73 milyon ABŞ dolları (illik müqayisədə 7,8 faiz az) olub. Bu dövrdə xərici dövlət borcu cari il üzrə proqnozlaşdırılan ÜDM-in 6,6 faizini təşkil edib. Ölkənin daxili dövlət borcunun səviyyəsi 2025-ci il 1 aprel tarixinə 18 milyard 1,3 milyon manat (illik müqayisədə 9,1 faiz az) olub. Bu da cari il üzrə proqnozlaşdırılan ÜDM-in 13,8 faizədənəkdir. Beləliklə, bu ilin 1 aprel tarixinə Azərbaycanın ümumi dövlət borcu 26 milyard 628,8 milyon manat (illik müqayisədə 3,3 faiz az) təşkil edib.

Ekspertlər ölkəmizin xərici borcunun dünyaya göstəricisinən dənən çox aşağı olduğunu bildirir və bunu qeyri-neft sektorunun inkişafının tozlaşdırılması, inkişafının müxtəlif sahələrinin şaxənləndirməsi, ixrac potensialının artırılması, biznes və investisiya mühitinin dənən ya yaxşılaşdırılması istiqamətində ənəməli layihələrin reallaşdırılmasının nəticəsi ilə əlaqələndirirler.

Ümumiyyətlə, ölkəmizin xərici borc göstəricilərinin davamlı olaraq azalması uzun illər aparılan iqtisadi islahatların və şəffaflıq, inhişarlıq qarsı mübarizə, investisiyaların cəlb edilməsi, sornmay iqlimin yaxşılaşdırılması nəticəsində oldub.

Bu göstəricilər, eyni zamanda, Azərbaycanın maliyyə vəziyyətinin davamlı şəkildə yaxşılaşmasından xəbər verir. Bəli bir şəraitin yaranması isə həm mühüm sosial programların icrasını, o cümlədən Qarabağın bərpasını, həm də valyuta ehtiyatlarımızın dənən artmasına sənədləndirir. Strateji valyuta ehtiyatlarımızın hazırda 73 milyard 767 milyon dollar (ilin əvvəli ilə müqayisədə 2 milyard 775 milyon dollar və ya 4 faiz çox) olmayı qeyd edilən fikir bariz ifadəsidir.

etibarlılaşdırılması, intizamlı borclanmanın təşkil edilməsi kimi mühüm əhəmiyyətli istiqamətlər vurğulanıb. Milli Prioritetlərdə bütün bunların reallaşdırılması üçün xərici valyuta etibatlarının dənən səviyyədə saxlanılması məqsədi Dövlət Neft Fondunda transferin dövlət bütçəsində payının tədricən azaldılması, məcmu borcun makroiqitəsi sabitliyi, o cümlədən dövlət bütçəsinin sabitliyinin gerçəkləşdirilməsi zoruriyi bildirilib.

Milli Prioritetlərdə olduğu kimi, digər sənədlərdə da bildirilir ki, daxili borcun idarəe tədbirlərindən təşkil edilməsi dənən milli prioritet layihələrin gerçəkləşdirilməsi nəzərdə tutulub. Prezident İlham Əliyevin 4 avqust 2023-cü il tarixli sərəncamı ilə “Azərbaycan Respublikasının 2022-2026-ci illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası” və “Azərbaycan Respublikasında dövlət borcunun idarəe tədbirlərindən təşkil edilməsi dənən 164,6 milyon manat və ya 3,4 faiz, 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 285,8 milyon manat və ya 6,1 faiz çoxdur.

Bu sənədlərdə dövlət borcunun idarəe tədbirlərindən təşkil edilməsi dənən 164,6 milyon manat və ya 3,4 faiz, 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 285,8 milyon manat və ya 6,1 faiz çoxdur.

Bu sənədlərdə dövlət borcunun idarəe tədbirlərindən təşkil edilməsi dənən 164,6 milyon manat və ya 3,4 faiz, 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 285,8 milyon manat və ya 6,1 faiz çoxdur.

Bu sənədlərdə dövlət borcunun idarəe tədbirlərindən təşkil edilməsi dənən 164,6 milyon manat və ya 3,4 faiz, 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 285,8 milyon manat və ya 6,1 faiz çoxdur.

Bu sənədlərdə dövlət borcunun idarəe tədbirlərindən təşkil edilməsi dənən 164,6 milyon manat və ya 3,4 faiz, 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 285,8 milyon manat və ya 6,1 faiz çoxdur.

Bu sənədlərdə dövlət borcunun idarəe tədbirlərindən təşkil edilməsi dənən 164,6 milyon manat və ya 3,4 faiz, 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 285,8 milyon manat və ya 6,1 faiz çoxdur.

Bu sənədlərdə dövlət borcunun idarəe tədbirlərindən təşkil edilməsi dənən 164,6 milyon manat və ya 3,4 faiz, 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 285,8 milyon manat və ya 6,1 faiz çoxdur.

Bu sənədlərdə dövlət borcunun idarəe tədbirlərindən təşkil edilməsi dənən 164,6 milyon manat və ya 3,4 faiz, 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 285,8 milyon manat və ya 6,1 faiz çoxdur.

Bu sənədlərdə dövlət borcunun idarəe tədbirlərindən təşkil edilməsi dənən 164,6 milyon manat və ya 3,4 faiz, 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 285,8 milyon manat və ya 6,1 faiz çoxdur.

Bu sənədlərdə dövlət borcunun idarəe tədbirlərindən təşkil edilməsi dənən 164,6 milyon manat və ya 3,4 faiz, 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 285,8 milyon manat və ya 6,1 faiz çoxdur.

Bu sənədlərdə dövlət borcunun idarəe tədbirlərindən təşkil edilməsi dənən 164,6 milyon manat və ya 3,4 faiz, 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 285,8 milyon manat və ya 6,1 faiz çoxdur.

Bu sənədlərdə dövlət borcunun idarəe tədbirlərindən təşkil edilməsi dənən 164,6 milyon manat və ya 3,4 faiz, 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 285,8 milyon manat və ya 6,1 faiz çoxdur.

Bu sənədlərdə dövlət borcunun idarəe tədbirlərindən təşkil edilməsi dənən 164,6 milyon manat və ya 3,4 faiz, 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 285,8 milyon manat və ya 6,1 faiz çoxdur.

Bu sənədlərdə dövlət borcunun idarəe tədbirlərindən təşkil edilməsi dənən 164,6 milyon manat və ya 3,4 faiz, 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 285,8 milyon manat və ya 6,1 faiz çoxdur.

Bu sənədlərdə dövlət borcunun idarəe tədbirlərindən təşkil edilməsi dənən 164,6 milyon manat və ya 3,4 faiz, 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 285,8 milyon manat və ya 6,1 faiz çoxdur.

Bu sənədlərdə dövlət borcunun idarəe tədbirlərindən təşkil edilməsi dənən 164,6 milyon manat və ya 3,4 faiz, 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 285,8 milyon manat və ya 6,1 faiz çoxdur.

Bu sənədlərdə dövlət borcunun idarəe tədbirlərindən təşkil edilməsi dənən 164,6 milyon manat və ya 3,4 faiz, 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 285,8 milyon manat və ya 6,1 faiz çoxdur.

Bu sənədlərdə dövlət borcunun idarəe tədbirlərindən təşkil edilməsi dənən 164,6 milyon manat və ya 3,4 faiz, 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 285,8 milyon manat və ya 6,1 faiz çoxdur.

Bu sənədlərdə dövlət borcunun idarəe tədbirlərindən təşkil edilməsi dənən 164,6 milyon manat və ya 3,4 faiz, 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 285,8 milyon manat və ya 6,1 faiz çoxdur.

Bu sənədlərdə dövlət borcunun idarəe tədbirlərindən təşkil edilməsi dənən 164,6 milyon manat və ya 3,4 faiz, 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 285,8 milyon manat və ya 6,1 faiz çoxdur.

Bu sənədlərdə dövlət borcunun idarəe tədbirlərindən təşkil edilməsi dənən 164,6 milyon manat və ya 3,4 faiz, 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 285,8 milyon manat və ya 6,1 faiz çoxdur.

Bu sənədlərdə dövlət borcunun idarəe tədbirlərindən təşkil edilməsi dənən 164,6 milyon manat və ya 3,4 faiz, 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 285,8 milyon manat və ya 6,1 faiz çoxdur.

Bu sənədlərdə dövlət borcunun idarəe tədbirlərindən təşkil edilməsi dənən 164,6 milyon manat və ya 3,4 faiz, 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 285,8 milyon manat və ya 6,1 faiz çoxdur.

Bu sənədlərdə dövlət borcunun idarəe tədbirlərindən təşkil edilməsi dənən 164,6 milyon manat və ya 3,4 faiz, 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 285,8 milyon manat və ya 6,1 faiz çoxdur.

Bu sənədlərdə dövlət borcunun idarəe tədbirlərindən təşkil edilməsi dənən 164,6 milyon manat və ya 3,4 faiz, 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 285,8 milyon manat və ya 6,1 faiz çoxdur.

Bu sənədlərdə dövlət borcunun idarəe tədbirlərindən təşkil edilməsi dənən 164,6 milyon manat və ya 3,4 faiz, 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 285,8 milyon manat və ya 6,1 faiz çoxdur.

Bu sənədlərdə dövlət borcunun idarəe tədbirlərindən təşkil edilməsi dənən 164,6 milyon manat və ya 3,4 faiz, 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 285,8 milyon manat və ya 6,1 faiz çoxdur.

(əvvəli ötən sayımızda)

Erməni silahlı dəstələri Rusiya deyil, muxtariliyət uğrunda döyüür, bundan ötrü kütəvi qırğınlar törədarək araziləri yerli türk, müsləman əhalidən təmizləyirdilər. Həmin məsələdə ermənilərə yardım edənlər da var idi. Masəlon, Alman-Erməni Cəmiyyəti Almaniyadan Türkiyənin ermənilər yaşayış vilayətlərinə muxtariliyət verilməsindən ötrü Osmanlıya təsir etməyə çalışır, təhlükət apardır.

Erməni millətçilərinin iddialarına münasibət fərgli idi. Gürcüler onların isteklərindən hiddətləndirildilər. Perm quberniya jandarma idarəsinin rəisi Polis Departamenti 1914-cü il dekabrın 4-də göndərdiyi 9313 Nöli tamamilə məxfi məktubunda yazdırıcı ki, erməni millətçilərinin irləi sürdüyü "Böyük Ermənistən" şüarı gürcülər arasında muxtariliyət hərəkatının artmasına təsir gətirir və müsləmanları da Rusiya əleyhina düşmənciliyə sövq edir.

Erməni iddiaları carizmin maraqlarına zidd olduğunu Rusiya ictimai xadimləri də ermənilərin isteklərinə qarşı çıxıdlar. Rus tarixçisi, professor, sonralar Müvəqqəti hökumətin xarici işlər naziri olmuş P. N. Milyukov "Kavkazski telegraf" qəzetiinin 1914-cü il dekabrın 7-də 61-ci sayında dərc olunmuş "Türkiyə Ermanistənin taleyi" adlı məqaləsində yazdırıcı ki, etnoqrafik Ermənistən hüdudlarında yaşayan bütün əhali içərisində xristianlar 1 milyon 183 min nəfər və ya 45,2 faiz olub. Onlardan ermənilər 1 milyon 18 min nəfər və ya 45,1 faiz, digər dönlərin nümayəndələri 254 min nəfər və ya 0,1 faiz təşkil edib. Deməli, burada yaşayan əhalinin 54,8 faizi müsləman olub. Cəmi 2 milyon 615 min nəfər əhali yaşayır. P.Milyukov yazdırıcı ki, mon ermənilərin milli məsələlərini onlardan yaxşı başa düşməyə iddia edə bilərəm, ancaq burada müsləmanın başqa bir tərəfi vardır, məsələ dövlət və millətlərin ümumi münasibətləri baxımından qiyamətləndirilməlidir. "Türkiyə Ermanistəni"nın da muxtariliyətin qurulması və Qafqazda

SOYQIRIMI

"Erməni soyqırımı": uydurular və gerçəklər

110 illik yalanın, böhtanın mahiyyəti və hədəfi

Musa QASIMLI,
AMEA-nın müxbir üzvü, professor

istədikləri kimi onların üzərində mühabimə qurmamalıdır. Belə zorakılıq və mühabimə edən şəxslər cinayətkarlıdır və qanun qarşısında məsuliyyət daşıyırlar. Yaxın vaxtlarda dinc müsləman əhalisinin öldürülməsi idarəcək qaydalarla qarşı cinayətdir və günahkarlar müharibə dövrünün qanunlarına uyğun olaraq hərbi məhkəmələr tərəfindən mühakimə ediləcəklər.

General-qubernator sağlam düşüncəli xristian əhaliyə müraciətindən hərbi əməliyyatların yaratdığı mövcud şərait üçün tamamilə təqsirkar olmayan yerli müsləman qəçqinləri da vardi. Onlar öz kondilərini buraxaraq hərbi əməliyyatlardan uzaq yerlərə öz dən qardaşlarına pənah aparmışlar.

"Man Karsı gəzərkən əmin oldum ki, mühərribədən azyiyət çəkən, evlərini itirən, dindinqardaşlarına ponah gotirən müsləman qəçqinləri da vardi. Onlar öz kondilərini gecələrini rus dövlətinin himayəsi altında güclü və müstəqil hiss edirlər və "Türkiyə Ermanistəni"nın Rusiyaya tam birləşdirilməsini arzulayırlar. "Qolos Kavkaza"

S.Arutyunov müsləman qəçqinlər üçün yardım toplamağı dair avvalər Bakı Şəhər Polis İdarəsi rəisiinin köməkçisi işləmiş, 1908-ci ildən Kars vilayətinin hərbi qubernatoru olmuş polkovnik Aleksey Podqurskiy müraciət etməyi məsləhət görürdü.

Tiflis Müsləman Xeyriyyə Cəmiyyəti bu məlumatı görə, S.Arutyunova təsəkkür etdi. Bakı Müsləman Xeyriyyə Cəmiyyətinin qurulmasına icazə alındı.

A.Podqurski 1915-ci ilin yanvar ayində Bakı Müsləman Xeyriyyə Cəmiyyətinin sədrinə göndərdiyi telegramında yazdı: "Kars vilayətinin müsləman əhaliyi mühərribədən güclü ziyan görmüşdür. Ehtiyac böyükdür və təhlükə vardi. Hər yerdə yardım yoxdur. Cəmiyyətə müraciət edərək yardım istəyirəm."

O, yardım göstəriləməsi üçün hökumət-dən xahiş edəcəyini də yazdı. Az sonra A.Podqurski Bakı Müsləman Xeyriyyə Cəmiyyətinin müraciət edərək geyim, qida və pul vəsaiti toplamaq üçün icazə alındığını bildirdi.

Erməni silahlı dəstələrinin dinc türk və müsləman əhaliyə kütəvi şəkildə öldürməsini Rusiya imperatorluğunun digər rəsmi şəxsləri də etiraf edirdilər. Məsələn, Kars vilayətinin müvəqqəti general-qubernatoru, general-leytenant Zubov vi-

gi məktubunu sübut edir:

"Man Karsı gəzərkən əmin oldum ki, mühərribədən azyiyət çəkən, evlərini itirən, dindinqardaşlarına ponah gotirən müsləman qəçqinləri da vardi. Onlar öz kondilərini gecələrini rus dövlətinin himayəsi altında güclü və müstəqil hiss edirlər və "Türkiyə Ermanistəni"nın Rusiyaya tam birləşdirilməsini arzulayırlar. "Qolos Kavkaza"

S.Arutyunov müsləman qəçqinlər üçün yardım toplamağı dair avvalər Bakı Şəhər Polis İdarəsi rəisiinin köməkçisi işləmiş, 1908-ci ildən Kars vilayətinin hərbi qubernatoru olmuş polkovnik Aleksey Podqurskiy müraciət etməyi məsləhət görürdü.

Erməni silahlı dəstələrinin dinc türk və müsləman əhaliyə kütəvi şəkildə öldürməsini Rusiya imperatorluğunun digər rəsmi şəxsləri də etiraf edirdilər. Məsələn, Kars vilayətinin müvəqqəti general-qubernatoru, general-leytenant Zubov vi-

gi məktubunu sübut edir:

"Man Karsı gəzərkən əmin oldum ki, mühərribədən azyiyət çəkən, evlərini itirən, dindinqardaşlarına ponah gotirən müsləman qəçqinləri da vardi. Onlar öz kondilərini gecələrini rus dövlətinin himayəsi altında güclü və müstəqil hiss edirlər və "Türkiyə Ermanistəni"nın Rusiyaya tam birləşdirilməsini arzulayırlar. "Qolos Kavkaza"

S.Arutyunov müsləman qəçqinlər üçün yardım toplamağı dair avvalər Bakı Şəhər Polis İdarəsi rəisiinin köməkçisi işləmiş, 1908-ci ildən Kars vilayətinin hərbi qubernatoru olmuş polkovnik Aleksey Podqurskiy müraciət etməyi məsləhət görürdü.

Erməni silahlı dəstələrinin dinc türk və müsləman əhaliyə kütəvi şəkildə öldürməsini Rusiya imperatorluğunun digər rəsmi şəxsləri də etiraf edirdilər. Məsələn, Kars vilayətinin müvəqqəti general-qubernatoru, general-leytenant Zubov vi-

gi məktubunu sübut edir:

"Man Karsı gəzərkən əmin oldum ki, mühərribədən azyiyət çəkən, evlərini itirən, dindinqardaşlarına ponah gotirən müsləman qəçqinləri da vardi. Onlar öz kondilərini gecələrini rus dövlətinin himayəsi altında güclü və müstəqil hiss edirlər və "Türkiyə Ermanistəni"nın Rusiyaya tam birləşdirilməsini arzulayırlar. "Qolos Kavkaza"

S.Arutyunov müsləman qəçqinlər üçün yardım toplamağı dair avvalər Bakı Şəhər Polis İdarəsi rəisiinin köməkçisi işləmiş, 1908-ci ildən Kars vilayətinin hərbi qubernatoru, general-leytenant Zubov vi-

gi məktubunu sübut edir:

"Man Karsı gəzərkən əmin oldum ki, mühərribədən azyiyət çəkən, evlərini itirən, dindinqardaşlarına ponah gotirən müsləman qəçqinləri da vardi. Onlar öz kondilərini gecələrini rus dövlətinin himayəsi altında güclü və müstəqil hiss edirlər və "Türkiyə Ermanistəni"nın Rusiyaya tam birləşdirilməsini arzulayırlar. "Qolos Kavkaza"

S.Arutyunov müsləman qəçqinlər üçün yardım toplamağı dair avvalər Bakı Şəhər Polis İdarəsi rəisiinin köməkçisi işləmiş, 1908-ci ildən Kars vilayətinin hərbi qubernatoru, general-leytenant Zubov vi-

gi məktubunu sübut edir:

"Man Karsı gəzərkən əmin oldum ki, mühərribədən azyiyət çəkən, evlərini itirən, dindinqardaşlarına ponah gotirən müsləman qəçqinləri da vardi. Onlar öz kondilərini gecələrini rus dövlətinin himayəsi altında güclü və müstəqil hiss edirlər və "Türkiyə Ermanistəni"nın Rusiyaya tam birləşdirilməsini arzulayırlar. "Qolos Kavkaza"

S.Arutyunov müsləman qəçqinlər üçün yardım toplamağı dair avvalər Bakı Şəhər Polis İdarəsi rəisiinin köməkçisi işləmiş, 1908-ci ildən Kars vilayətinin hərbi qubernatoru, general-leytenant Zubov vi-

gi məktubunu sübut edir:

"Man Karsı gəzərkən əmin oldum ki, mühərribədən azyiyət çəkən, evlərini itirən, dindinqardaşlarına ponah gotirən müsləman qəçqinləri da vardi. Onlar öz kondilərini gecələrini rus dövlətinin himayəsi altında güclü və müstəqil hiss edirlər və "Türkiyə Ermanistəni"nın Rusiyaya tam birləşdirilməsini arzulayırlar. "Qolos Kavkaza"

S.Arutyunov müsləman qəçqinlər üçün yardım toplamağı dair avvalər Bakı Şəhər Polis İdarəsi rəisiinin köməkçisi işləmiş, 1908-ci ildən Kars vilayətinin hərbi qubernatoru, general-leytenant Zubov vi-

gi məktubunu sübut edir:

"Man Karsı gəzərkən əmin oldum ki, mühərribədən azyiyət çəkən, evlərini itirən, dindinqardaşlarına ponah gotirən müsləman qəçqinləri da vardi. Onlar öz kondilərini gecələrini rus dövlətinin himayəsi altında güclü və müstəqil hiss edirlər və "Türkiyə Ermanistəni"nın Rusiyaya tam birləşdirilməsini arzulayırlar. "Qolos Kavkaza"

S.Arutyunov müsləman qəçqinlər üçün yardım toplamağı dair avvalər Bakı Şəhər Polis İdarəsi rəisiinin köməkçisi işləmiş, 1908-ci ildən Kars vilayətinin hərbi qubernatoru, general-leytenant Zubov vi-

gi məktubunu sübut edir:

"Man Karsı gəzərkən əmin oldum ki, mühərribədən azyiyət çəkən, evlərini itirən, dindinqardaşlarına ponah gotirən müsləman qəçqinləri da vardi. Onlar öz kondilərini gecələrini rus dövlətinin himayəsi altında güclü və müstəqil hiss edirlər və "Türkiyə Ermanistəni"nın Rusiyaya tam birləşdirilməsini arzulayırlar. "Qolos Kavkaza"

S.Arutyunov müsləman qəçqinlər üçün yardım toplamağı dair avvalər Bakı Şəhər Polis İdarəsi rəisiinin köməkçisi işləmiş, 1908-ci ildən Kars vilayətinin hərbi qubernatoru, general-leytenant Zubov vi-

gi məktubunu sübut edir:

"Man Karsı gəzərkən əmin oldum ki, mühərribədən azyiyət çəkən, evlərini itirən, dindinqardaşlarına ponah gotirən müsləman qəçqinləri da vardi. Onlar öz kondilərini gecələrini rus dövlətinin himayəsi altında güclü və müstəqil hiss edirlər və "Türkiyə Ermanistəni"nın Rusiyaya tam birləşdirilməsini arzulayırlar. "Qolos Kavkaza"

S.Arutyunov müsləman qəçqinlər üçün yardım toplamağı dair avvalər Bakı Şəhər Polis İdarəsi rəisiinin köməkçisi işləmiş, 1908-ci ildən Kars vilayətinin hərbi qubernatoru, general-leytenant Zubov vi-

gi məktubunu sübut edir:

"Man Karsı gəzərkən əmin oldum ki, mühərribədən azyiyət çəkən, evlərini itirən, dindinqardaşlarına ponah gotirən müsləman qəçqinləri da vardi. Onlar öz kondilərini gecələrini rus dövlətinin himayəsi altında güclü və müstəqil hiss edirlər və "Türkiyə Ermanistəni"nın Rusiyaya tam birləşdirilməsini arzulayırlar. "Qolos Kavkaza"

S.Arutyunov müsləman qəçqinlər üçün yardım toplamağı dair avvalər Bakı Şəhər Polis İdarəsi rəisiinin köməkçisi işləmiş, 1908-ci ildən Kars vilayətinin hərbi qubernatoru, general-leytenant Zubov vi-

gi məktubunu sübut edir:

"Man Karsı gəzərkən əmin oldum ki, mühərribədən azyiyət çəkən, evlərini itirən, dindinqardaşlarına ponah gotirən müsləman qəçqinləri da vardi. Onlar öz kondilərini gecələrini rus dövlətinin himayəsi altında güclü və müstəqil hiss edirlər və "Türkiyə Ermanistəni"nın Rusiyaya tam birləşdirilməsini arzulayırlar. "Qolos Kavkaza"

S.Arutyunov müsləman qəçqinlər üçün yardım toplamağı dair avvalər Bakı Şəhər Polis İdarəsi rəisiinin köməkçisi işləmiş, 1908-ci ildən Kars vilayətinin hərbi qubernatoru, general-leytenant Zubov vi-

gi məktubunu sübut edir:

"Man Karsı gəzərkən əmin oldum ki, mühərribədən azyiyət çəkən, evlərini itirən, dindinqardaşlarına ponah gotirən müsləman qəçqinləri da vardi. Onlar öz kondilərini gecələrini rus dövlətinin himayəsi altında güclü və müstəqil hiss edirlər və "Türkiyə Ermanistəni"nın Rusiyaya tam birləşdirilməsini arzulayırlar. "Qolos Kavkaza"

S.Arutyunov müsləman qəçqinlər üçün yardım toplamağı dair avvalər Bakı Şəhər Polis İdarəsi rəisiinin köməkçisi işləmiş, 1908-ci ildən Kars vilayətinin hərbi qubernatoru, general-leytenant Zubov vi-

gi məktubunu sübut edir:

"Man Karsı gəzərkən əmin oldum ki, mühərribədən azyiyət çəkən, evlərini itirən, dindinqardaşlarına ponah gotirən müsləman qəçqinləri da vardi. Onlar öz kondilərini gecələrini rus dövlətinin himayəsi altında güclü və müstəqil hiss edirlər və "Türkiyə Ermanistəni"nın Rusiyaya tam birləşdirilməsini arzulayırlar. "Qolos Kavkaza"

S.Arutyunov müsləman qəçqinlər üçün yardım toplamağı dair avvalər Bakı Şəhər Polis İdarəsi rəisiinin köməkçisi işləmiş, 1908-ci ildən Kars vilayətinin hərbi qubernatoru, general-leytenant Zubov vi-

gi məktubunu sübut edir:

"Man Karsı gəzərkən əmin oldum ki, mühərribədən azyiyət çəkən, ev

Azərbaycan milli mətbuatı - 150

Ötən əsrin 70-ci illərində Azərbaycan Dövlət Universitetinin jurnalistik fakültəsində sevimli müəllimimiz Cahangir Məmmədli mühazirələrindən birində demişdi: "Qələminə etibar edib həyat həqiqətlərini oxucuya çatdırınlar xalq tərəfindən sevili, hörmət sahibi olurlar. Odur ki, gərək elə yaşayasan, elə fəaliyyət göstərəsən ki, özündən sonra yaxşı izlər qoyasan. Tarixi isə saxtalasdırmaq olmaz!" Milli mətbuatımızın 150 illiyi ərəfəsində bu səfirləri yazarkən demək istəyirəm ki, həqiqətən də, haqqı, ədaləti müdafiə edən jurnalistlərimiz, söz ustadlarımız, fəxrlilər qələm sahiblərimiz var! Başqa cür də ola bilməzdi. Axi biz Şirməmməd Hüseynov, Nurəddin Babayev, Tofiq Rüstəmov, Famil Mehdi, Nəriman Zeynalov, Əliş Nəbirov, Ceyran Əbdürəhmanova, Qulu Xəlilov kimi ustad sənətkarlardan dərs almışq. "Əkinçi" ənənələrinə sadıq qalan milli mətbuatımız bütün dövrlərdə həqiqət carxı olub, xalqın mərasiətnəməsində, milli və bəsəri dəyərlərin təbliğində, həmrəyliyin və toleranlığın, mədəni sahələrinin inkişafında mühüm rol oynayıb.

Milli mətbuatın Lənkəran nəşrləri

Əsası ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan və Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən davam etdirilən siyaset natiçəsində ölkə mətbuatı bu gün özünən yenidən inkişaf mərhələsinə daxil olub, mətbuat azadlığını məhdudlaşdırın maneslər aradan qaldırıb. Bu da bir faktdır ki, milli medianın vacib qolu olan yerli mətbuatın tarixi və fəaliyyəti hələ lazımnıça öyrənilməyib, ya da mətbuat tariximizdə öz geniş əksini tapmayıb. Üibiley ərəfəsində diqqəti bu məsələyə yönəltməklə Lənkəranın mətbuat tarixinə, yenidən nəzər salmaq istəyirik.

Sovet hakimiyətinəndək ana dilində xüsusi mətbuatı orqanının yaradılması Lənkəranın mərasiət və ziyalılarının da diqqət mərkəzində olub. Araşdırıcılar göstərir ki, lənkəranlı ziyalılar hələ bölgəlik inqilabınadək Azərbaycanda, Yaxın Şərqi və digər yerlərdə çap olunan qəzet və jurnalllarla əlaqə yaradıb, ictimai həyatın müxtəlif sahələrində eks etdirən yaradılar oxuculara çatdırıblar. Marağlıdır ki, mərasiət və ziyalı Mirzə Ağlı Əliyev Hindistanın Kəlkütta şəhərində çıxan "Həblə-mətin" (Qırılmaz kənd) Misiirdə nəşr olunan "Cəhrənəm", İranda buraxılan "Nasiri", Tiflisdə çap edilən "Şərqi-rus", Bağçasarayda çıxan "Tərcümə" qəzetləri, eləcə də "Molla Nəsrəddin" jurnalı ilə müntəzəm əlaqə saxlayıb.

Azərbaycanın nəşrinin istedadlı nümayəndlərindən və rus mətbuatının ilk azərbaycanlı müxbirlərindən olan Məmmədəli Səfiyev Lənkəranın mədəni, sosial həyatı ilə bağlı çoxlu məqalələrinin, publisistik yazılarının müəllifidir. Xüsusiils, onun "Zaqafqazski vestnik" və "Kafkas" qəzetlərində Lənkərandan bəhs edən müxtəlif janrlar yazıları dərə olunub. Qori Mülliimlər Seminariyasının məzunu Teymur bəy Bayramalıbəyovun etnoqrafik, tarixi və iqtisadi mövzularda 50-dən çox məqaləsi, topladığı əfsanə, nağıl və əsərləri "Kaspı" qəzetində, "Qafqaz" tədris dairəsi "məcmuəsində" çap edilib.

Nazim Axundovun molumatına görə, Lənkəranın ilk mətbuutu orqanı A.Talalayev və İ.Yampolskinin redaktorluğu ilə 1912-ci ildə rus dilində çıxan həftəlik "Ribnoye delo" qəzetidir. Kiçik formatda olan 4 sahifəli qəzet 1 ildən sonra fəaliyyətini dayandırib. Neçə nömrəsi çıxmazı haqqında məlumat yoxdur.

Tədqiqatçı-alim Hacı Mırhəsim Talışlı ilə birgə yazdığını "Lənkəran. Ensiklopedik məlumat" kitabında qeyd etdiyimiz kimi, Lənkəranda inqilab qədər "Rəhbər", "Ribnoye delo", "İzvestiya Muqanskoqo İspolinitelnoqo Komiteta", "Hürriyyət" qəzetləri çap olunub və bunlar Lənkəran qəzasında ictimai-siyasi şüurun inkişafında əhəmiyyətli rol oynamışlar. Hamisının da ömrü az olub, 1 və ya 2 il fəaliyyət göstərib.

Lənkəranda Azərbaycan dilində ilk çap edilən qəzet "Lətəif" olub. 1917-ci ildə nəşrə başlayan bu qəzet həftəlik vərəqə idi, "Məharət" qiraatxanasında buraxılırdı. Naşiri Mirzeynalabdin Tabrizi, redaktoru Mirmurtuza Talışinski olub. "Lətəif" formatda olan 4 sahifəli qəzet 1 ildən sonra fəaliyyətini dayandırib. Təkcə 3-cü sayı Lənkəran tarix-diştişnəsi muzeyində saxlanılır.

Ötən əsrin 20-ci illərində mətbuatımız kommunist ideologiyasının təsiri altında fəaliyyət göstərib, bəslilik, Azərbaycan jurnalistikasının yeni dövrü başlanıb. 30-cu illərdə rayonlarda yerli qəzetlərin fəaliyyətə başlaması haqqında qərar qəbul edilib. "Lənkəran" qəzeti 1931-ci il yanvar 21-də "Qızıl Talış" adı ilə nəşrə başlayıb. 5 dekabr 1931-ci ildən - 64-cü nömrədən "Sıra Tolos" adı ilə Azərbaycan və talış dillərində çap olunub. İqbal Əbilovun məlumatına görə, "Sıra Tolos" qəzeti ilə yanaşı, Lənkəranda "Şura Ozorboycon" (Sovet Azərbaycanı) və Lenkoran Maşın-Traktor Stansiyası siyasi səbəbinin orqanı kimi "Tolış kolxozi" qəzetləri də buraxılıb və bu qəzetlərə sonra "Sıra Tolos" və birləşdirilib. 22 sentyabr 1938-ci ildən Azərbaycan dilində nəşr edilib. Sonralar "Sosialist subtropikaçı" (1939-1957), "Ləninqi" (1957-1990), "Lənkəran" (1990-ci ildən) adı ilə buraxılıb.

Lənkəran Rayon XDS İcraiyyə Komitəsinin söri Büyülkəiga Mirsalayev 1931-ci ildə 4 ay qəzeti ilk redaktor olub. Çox keçməmiş repressiyaya uğrayıb, onu Əli Razi Şəmsizədə qisa müddədə avaz etdi. Sonrakı illərdə Rozqaz Kazimov, Əmrəli Mirzəyev, Əbil Fərəcov, Rəcəbəli İsmayılov, Qulam Məmmədov, İman Əliyev, Şükufə Qasımovə, Kərim Rzayev, Əliş Nəbiyi, Əyyub Rzayev, Tofiq Hasanov, Nəcəf Şıxəliyev, Şəkər Aslan, Etibar Əhədov, Həzi Əliyev, İltifat Əhmədov və Əlimərədən Əliyev qəzeti redaktoru işləyiblər.

İndiki "Lənkəran" qəzeti 1962-ci ildə rayonlararası mətbuat orqanına çevrilib, 1965-ci ildə yenidən Lənkəran Rayon Partiya Komitəsi və rayon XDS İcraiyyə Komitəsinin orqanı kimi fəaliyyət göstərib. Azərbaycan KP MK-nin 6 aprel 1965-ci il tarixli bürüq qərərini əsasən rayonlarda yerli qəzetlərin yenidən nəşrə başlaması haqqında qərar qəbul edilib.

İnqilabdan əvvəl Lənkəranda çapxanalar yaradılmışdı. Belə çapxanalar məhdud imkana malik olsa da, hər halda təməl qoyulmuşdu. 1918-ci ildə rayonun Veraval kəndində qvardiya polkovnikı Miri bay Talişxanovun çapxanasını Şivkunovun ermənipərət quldur dəstəsi dağıdıb, şəxsi kitabları yandırılıb, onun özü isə vəhşicəsinə qotla yetirilib. 1931-ci ildə rayon qəzeti fəaliyyətə başlaması ilə əlaqədar Lənkəranda mətbəə

açılib və 1995-ci ildək fəaliyyət göstərib.

"Lənkəran" qəzeti capının ilk illərində yerli mətbəədə həftədə 1 dəfə iki, 40-ci illərdən sonra həftədə 3 dəfə dörd sahifəlik buraxılıb. Məsul katib isladıymış 1978-1990-ci illərdə qəzeti tirajı 22 mindən çox olub. 1995-ci ildən isə Bakı mətbəələrində ayda 2 dəfə səkkiz sahifə həcmində nəşr olunur, tirajı 1000 nüsxəyə yaxındır və 2010-cu ildən rəngli buraxılıb.

...1932-ci ildə qoşu Massali rayonunda baş vermiş bir hadisə bütün respublikaya səs saldı. Həmin il rayonda "Yeni həyat" qəzeti fəaliyyətə başlayıb "Lənkəran"ın əməkdaşı Bəsir Hüseynov oraya məsul katib vəzifəsinə göndərmişdir. Oğlu, vaxtı "Lənkəran" qəzeti idək redaktor müavini islamış Ramiz Hüseynovun məlumatına görə, qəzeti növbəti nömrəsi çıxanda məsul katibi qəflətən DTK rayon şöbəsinə çağırıllı. Sən demə, qəzeti rubrikasını kimə dəyişdirib, şiar "Yaşasın sosializm!" evzəvinə "Yaşasın sosializm!" kimi gedibmiş. Yaxşı ki, məsul katib əvvəlcədən ehtiyatlı tərəpənək qəzeti redaktoru və məsul növbəti ilə birgə imzalamış olduğu nüsxəni saxlayıbmış. Həmin nüsxə DTK-ya təqdim edildikdən sonra Bəsir Hüseynov bərət alır. Amma sonra onu və qəzeti redaktoru Məmmədəga Sultanovu işdən kənarlaşdırırlar.

Yadimdadır, Lənkəran Xalq cəbhəsinin fəalları Qarabağ hadisələrinə etiraz olaməti olaraq, 1990-ci il yanvarın 11-də yerli hakimiyət orqanlarının, bir gün sonra isə Lənkərandan çıxan "Ləninqi" qəzeti fəaliyyətini dayandırırdı. Əvəzində cəbhəçilər Xalq Cəbhəsi Milli Müdafiə Komitəsinin orqanı kimi "Elin səsi" bülleteni buraxırdı. "Elin səsi"nin ilk sayı 12 yanvar 1990-ci ildə Lənkəran mətbəəsində, 99 nüsxə ilə bir sahifəlik həcmində buraxılıb. Bülletenin ilk sayında DQMV-də baş verən hadisələr əlaqədar respublika əhalisini və Lənkəran kommunistlərinə müraciətlər, həmçinin Lənkəran oluları əksini tapmışdı. Bundan sonra qəzeti 4 sahifəlik daha 4 nömrəsi buraxıldı, burada baş verə 26 yanvar hadisələrindən sonra isə nəşri bir müddət dayandı. 1994-cü ildən sonra qəzeti daha bir neçə nömrəsi çıxdı.

Müştəqillik illərinin ilk dövründə yadigar qalmış və müxtəlif adlarda çap olunmuş qəzetlər, jurnallar, bülletenlər bu gün Lənkəran mətbuat tarixində yer tutur. "Şəm" bülleteni 1990-1991-ci illərdə çap olunub. Bülletendə yerli şairlərin yaradıcılığı öz əksini təpib. "Çəşmə" satirik qəzeti 1990-ci il aprelin 1-dən, 4 sahifə həcmində Bakıda çıxırıb. Dövrün ictimai-siyasi hadisələrini eks etdirən qəzet oxucuların diqqətini çəkirdi.

"Lənkəranın səsi" qəzeti bu sətirlərin müəllifliyinin təsisiçiliyi və redaktorluğun ilə çap olunur. Qəzet demokratik xarakter daşıyır, sahifələrində sosial-iqtisadi, mədəni-quruculuq, əshənin həyat tərzi haqqında materiallar verilirdi. Cəmi 7 sayı çıxbı.

O dövrün yerli qəzetlərindən "Ailə", "Prizma", "Veteran yolu", "Bizim təbib", "İstisu" nü adlarını çəkmək olar. Lənkəran Dövlət Universitetinin (LDU) qəzeti də əvvəl "Tələbə", sonra "LDU-press" adı ilə fəaliyyət göstərib. Qəzet 2007-ci il sentyabr 15-də "Lənkəran Dövlət Universiteti" adı oradə mətbuat xidmətinə rəhbərlik etdi. Bülletendə yerli şairlərin yaradıcılığı öz əksini təpib. "Çəşmə" satirik qəzeti 1990-ci il aprelin 1-dən, 4 sahifə həcmində Bakıda çıxırıb. Dövrün ictimai-siyasi hadisələrini eks etdirən qəzet oxucuların diqqətini çəkirdi.

"Lənkəranın səsi" qəzeti bu sətirlərin müəllifliyinin təsisiçiliyi və redaktorluğun ilə çap olunur. Qəzet demokratik xarakter daşıyır, sahifələrində sosial-iqtisadi, mədəni-quruculuq, əshənin həyat tərzi haqqında materiallar verilirdi. Cəmi 7 sayı çıxbı.

O dövrün yerli qəzetlərindən "Ailə", "Prizma", "Veteran yolu", "Bizim təbib", "İstisu" nü adlarını çəkmək olar. Lənkəran Dövlət Universitetinin (LDU) qəzeti də əvvəl "Tələbə", sonra "LDU-press" adı ilə fəaliyyət göstərib. Qəzet 2007-ci il sentyabr 15-də "Lənkəran Dövlət Universiteti" adı oradə mətbuat xidmətinə rəhbərlik etdi. Bülletendə yerli şairlərin yaradıcılığı öz əksini təpib. "Çəşmə" satirik qəzeti 1990-ci il aprelin 1-dən, 4 sahifə həcmində Bakıda çıxırıb. Dövrün ictimai-siyasi hadisələrini eks etdirən qəzet oxucuların diqqətini çəkirdi.

Baş redaktorlu olduğum "Aşkarlıq" qəzetiñ ilk sayının işid üzü görməsindən 30 il keçir. "Aşkarlıq" respublikamızın cənub bölgəsində ilk müstəqil qəzetlərindən biri olmaqla, 1995-ci il avqustan 23-dən fəaliyyət göstərib. 2008-ci ildə fəaliyyəti dayandırılıb. 2000-ci ildən "Lənkəran Dövlət Universitetinin Elmi xəbərləri" jurnalı humanitar, riyaziyyat və təbiyyat elmləri üzrə seriyalarla nəşr olunur.

Lənkəranda qəzetlərlə yanaşı, ədəbi-bədii jurnalılar da fəaliyyət göstərib.

"Şəfq" Yazıçılar Birliyi Lənkəran bölməsinin təşəbbüsü ilə çıxbı. İlk redaktoru yazıçı, Əməkdaşlar madəniyyət işçisi Məmmədhüseyin Əliyev, sonra redaktörülər İltifat Saleh və Qafar Cəfərli olub. 1993-cü ildən "Söz", 1998-ci ildən "Məşəl", 2012-ci ildən "Yaşlı çay" jurnalıları da nəşr olunub.

Baş redaktorlu olduğum "Aşkarlıq" qəzetiñ ilk sayının işid üzü görməsindən 30 il keçir. "Aşkarlıq" respublikamızın cənub bölgəsində ilk müstəqil qəzetlərindən biri olmaqla, 1995-ci il avqustan 23-dən fəaliyyət göstərib. Dövlətçilik, milli ideologiya zəmərindən buraxılıb. Fəaliyyəti bu gün də davam edir.

Qəzetimin ictimai-siyasi mövqeyi aydınlaşdır: oxucuya düzgün yol göstərmək, baş verənləri, ölkəmizdə qazanılan uğurları olduğu kimi, heç bir təhrifər yox vermədən ictimaiyyətə çatdırmaq. Deyə bilərəm ki, banisi görkəmlı maarifçi və publisist Həsən bəy Zərdabi olan "Əkinçi"nin, naşırı dahi söz üstəsi Cəlil Məmmədquluzadə olan "Molla Nəsrəddin" inənələrinə sadıq qalan "Aşkarlıq" 30 illik fəaliyyəti dövründə Lənkəranın yazılı salnamasını yaradıb.

Böyük demokrat adı Cəlil Məmmədquluzadə deyirdi: "Dünyada hər bir kəs üçün sözən böyük yadigar yoxdur. Zira ki, mal-mülək tələf olur-gedir, amma söz qalır". Lənkəranda fəaliyyət göstərən və haqqında səhəbət açmışızdır. Dövlətçilik, milli ideologiya zəmərindən buraxılıb. Fəaliyyəti bu gün də davam edir.

Hacı Etibar ƏHƏDOV,
Lənkəranda çıxan
"Aşkarlıq" qəzetiñ baş redaktoru

20 aprel 2025-ci il, bazar

Azad Nəbiyev - 80

Bayatı, nağıl, dastan karvanının sarvanı

Milli folklorşunaslığımızın tanınmış nümayəndəsi, Bakı Dövlət Universiteti Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatı kafedrasının müdürü, AMEA-nın müxbir üzvü olmuş professor Azad Nəbiyev ehtiramla xatırlanan böyük alim və ziyanlılardandır.

...Universitetin jurnalistik fakültəsinin 1-ci kursunda oxuyurdur. Qrupumuz "Xalq yaradıcılığı"nın tədris edən Azad müəllim bir-iki dərsdən sonra hamımızın sevimli olmuşdu. Onun təşrifli ilə bölgərimizin ağız ədəbiyyatı nümunələrini hövəsə

